

3. Родик Г. Ю. Механізми дипломатії як фактор безсилового управління конфліктами. *Наукові праці: науково-методичний журнал. Політологія*. 2012. Вип. 192. Т. 204. Миколаїв: ЧДУ ім. П. Могили. С. 127–131.

Ярошинський Микола

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Анотація. Автором узагальнено стратегію національної безпеки України і визначено напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави в умовах російської агресії.

Ключові слова: національна безпека, пропаганда, стратегія.

Abstract. The authors of the strategy argue that the formation of the comprehensive information policy of the state and the strengthening of the strategic communications can be considered key actions to neutralize this threat. The author generalizes the strategy of the national security of Ukraine and defines the directions of the foreign and domestic political activity of the state in the conditions of Russian aggression.

Keywords: national security, propaganda, strategy.

Стратегія національної безпеки України є основою для планування діяльності органів державної влади у сфері національної безпеки. Враховуючи її положення, розробляються доктринальні документи з питань воєнної безпеки, наприклад, воєнна доктрина, головні напрями зовнішньої політики, стратегії інформаційної безпеки, кібербезпеки, реформування сектору безпеки та оборони, інших нагальних питань національної безпеки, а також державних програм за окремими напрямами державної політики національної безпеки. Органи державної влади керуються Стратегією у процесі розробки та реалізації законодавчих актів, концепцій, доктрин, стратегій, програм, планів і окремих заходів, укладенні міжнародних договорів та угод, інших міжнародно-правових документів, а також звітують про стан виконання Стратегії [8].

Воєнна сила в усі часи є головним засобом розв'язання міждержавних і внутрішньодержавних конфліктів. Її застосування стає більш мережевоцентричним, гібридним та багатосферним. Прискорюється цифротизація, роботизація й автоматизація процесів розвідки та нанесення ударів по цілях на полі бою, а також управління діями військ. Поява новітнього озброєння та військової техніки (ОВТ) стає причиною зміни форми та способів ведення бойових дій. Значно зріс вплив військово-технічної політики на воєнну політику держави. Тож їх слід формувати й реалізовувати у тісному взаємозв'язку. Крім того, зросла роль середньо- та короткострокового планування через швидкі та складнопрогнозовані на довгостроковий період

зміни у світовому, регіональному та національному безпековому, воєнно-політичному та економічному середовищах [2].

Як результат, у 2014 р., одразу після початку збройної агресії РФ проти України було затверджено низку головних документів оборонного планування, в яких вказано засади воєнної та військово-технічної політики. До них належать: Стратегія національної безпеки України, Воєнна доктрина України, Концепція розвитку сектору безпеки й оборони України, Стратегічний оборонний бюлетень України, Державна цільова оборонна програма розвитку озброєння та військової техніки до 2020 р. (термін її виконання був подовжений до 2024 р.), Державна програма розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року, Державна цільова програма реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу на період до 2021 року, Основні напрями розвитку озброєння та військової техніки на довгостроковий період, Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року. Також було ухвалено Закон України «Про національну безпеку України» [6].

Стратегія національної безпеки й оборони України від 26 травня 2015 року була спрямована на реалізацію до 2020 року окреслених нею пріоритетів державної політики національної безпеки, а також реформ, які передбачені Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікованою Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, і Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5. Стратегія національної безпеки й оборони України від 26 травня 2015 р. мала на меті: мінімізацію загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно-визнаного державного кордону України, гарантування мирного майбутнього України як суверенної та незалежної, демократичної, соціальної, правової держави; утвердження прав і свобод людини і громадянина, забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку, забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та формування умов для вступу в НАТО [2].

У свою чергу Стратегія національної безпеки й оборони України від 14 вересня 2020 р. була розроблена за дорученням Президента України. Вона визначає такі головні напрями державної політики у сфері національної безпеки: пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілі та головні напрями державної політики у сфері національної безпеки; поточні й прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних і внутрішніх умов; основні напрями зовнішньополітичної діяльності держави з метою забезпечення її національних інтересів та безпеки; напрями й завдання реформування та розвитку сектору безпеки й оборони; ресурси, які є необхідними для її реалізації.

У Стратегії національної безпеки й оборони України від 14 вересня 2020 р. вказано, що Україна прагне миру, який є запорукою розвитку держави, а людина, її життя та здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю. Кінцева мета реалізації

Стратегії – це утвердження вільної, заможної та безпечної України, в якій панує право, де кожен здатний реалізувати власні таланти й здібності, де люди дихають чистим повітрям, п'ють чисту воду та з якою пов'яжуть долю їхні діти та онуки [7].

Стратегія національної безпеки й оборони України від 14 вересня 2020 р. передбачає такі основні засади державної політики у сфері національної безпеки: стримування, тобто розвиток оборонних та безпекових спроможностей з метою унеможливлення збройної агресії проти України; стійкість, тобто здатність суспільства й держави швидко адаптуватися до змін безпекового середовища та підтримувати стає функціонування, зокрема шляхом мінімізації зовнішніх та внутрішніх вразливостей; взаємодія, тобто розвиток стратегічних відносин із ключовими іноземними партнерами, першочергово з Європейським Союзом і НАТО та їхніми державами-членами, США, прагматичне співробітництво з іншими державами й міжнародними організаціями на основі національних інтересів України. Пріоритети національних інтересів визначають такі аспекти: відстоювання незалежності та державного суверенітету; відновлення територіальної цілісності в межах міжнародно визнаного державного кордону України; суспільний розвиток, першочерговий розвиток людського капіталу; захист прав, свобод та законних інтересів громадян України; європейська та євроатлантична інтеграція.

Стратегія національної безпеки й оборони України від 14 вересня 2020 року враховує останні зміни ситуації у сфері національної безпеки та оборони, що пов'язується з кризовими явищами у світовій економіці, виникненням нових чинників, які впливають на стан міжнародного безпекового середовища, поширенням хвороби COVID-19, яку спричинив коронавірус SARS-CoV-2, а також посиленням небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру. Стратегія національної безпеки України – це основа для розробки певних документів стратегічного планування, що визначатимуть шляхи та інструменти її реалізації. До цих документів потрібно віднести Стратегію людського розвитку, Стратегію воєнної безпеки України, Стратегію громадської безпеки та цивільного захисту України, Стратегію розвитку оборонно-промислового комплексу України, Стратегію економічної безпеки, Стратегію енергетичної безпеки, Стратегію екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату, Стратегію біобезпеки та біологічного захисту, Стратегію інформаційної безпеки, Стратегію кібербезпеки України, Стратегію зовнішньополітичної діяльності, Стратегію забезпечення державної безпеки, Стратегію інтегрованого управління кордонами, Стратегію продовольчої безпеки та Національної розвідувальної програми [1].

У Стратегії національної безпеки й оборони України від 14 вересня 2020 року зроблено акцент на деструктивних інформаційних кампаніях Російської Федерації, що ширяться на ґрунті суспільних протиріч і

спрямовуються на розпалювання ворожнечі, провокацію конфліктів та підривання суспільної єдності. У секторі безпеки та оборони держава запланувала завершення створення національної системи кібербезпеки і формування сучасних спроможностей суб'єктів забезпечення кібербезпеки та кібероборони, зміцнивши систему їх координації. Одним із головних завдань у сфері воєнної безпеки є завдання неприйнятних для супротивника втрат у кіберпросторі.

Водночас Стратегія національної безпеки й оборони України від 14 вересня 2020 р. окреслила низку невоєнних загроз з боку Російської Федерації, і для їх подолання пропонуються такі заходи: протидія розвідувально-підривної діяльності, спеціальним інформаційним операціям і кібератакам, російській та іншій підривній пропаганді; запобігання, виявлення та припинення проявів сепаратизму, тероризму, екстремізму, припинення діяльності незаконних збройних формувань, політично мотивованого насильства та інших зазіхань на конституційний лад; отримання повної та достовірної упереджувальної інформації про ситуацію в Україні та світі, протидія зовнішнім загрозам національній безпеці України, сприяння реалізації національних інтересів України [4].

Також у Стратегії національної безпеки й оборони України від 14 вересня 2020 року піднята тема цифровізації українського суспільства. Зокрема Україна надаватиме адміністративні послуги через безпечне «єдине вікно» з використанням сучасних інформаційних технологій і поширюватиме цифрову грамотність. Водночас цифрова трансформація передбачає кіберстійкість та кібербезпеку національної інформаційної структури. Один із напрямів діяльності – це запобігання міжнародному тероризму, міжнародній злочинності та підживлюваному з-за кордону сепаратизму у кіберпросторі [4].

Стратегія національної безпеки й оборони України від 14 вересня 2020 р. передбачає те, що з метою набуття повноправного членства в НАТО Україна повинна: у максимально стислі строки досягти достатньої взаємосумісності сил оборони з відповідними структурами держав Альянсу; суттєво активізувати реформи, які необхідно впровадити для досягнення відповідності критеріям членства в НАТО у межах імплементації річних національних програм під егідою Комісії Україна–НАТО; отримати запрошення та приєднатися до Плану дій щодо членства в НАТО. Також вказано, що Росія, будучи державою-агресором, є джерелом довгострокових системних загроз національній безпеці України. Саме тому варто вживати заходів з метою запобігання ескалації конфлікту з РФ, першочергово шляхом збільшення її потенційної ціни до неприйнятного для Росії рівня. Пріоритетні напрями – це посилення оборонних і безпекових спроможностей України, зміцнення її міжнародної підтримки та ефективне використання міжнародної допомоги, а також збереження консолідованого міжнародного політичного, економічного та правового тиску на агресора [6].

Стратегія національної безпеки України – це основа для планування діяльності органів державної влади у сфері національної безпеки. Стратегія національної безпеки й оборони України від 26 травня 2015 р. спрямовується на реалізацію до 2020 р. певних пріоритетів державної політики національної безпеки, а також реформ, які передбачені Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Стратегією національної безпеки й оборони України від 14 вересня 2020 р. визначено пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілі та головні напрями державної політики у сфері національної безпеки; поточні й прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних і внутрішніх умов; основні напрями зовнішньополітичної діяльності держави з метою забезпечення її національних інтересів та безпеки; напрями й завдання реформування та розвитку сектору безпеки й оборони; ресурси, які є необхідними для її реалізації.

Джерела та література

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: указ Президента України від 26 травня 2015 р. № 287. URL: [#](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/ed20150526)

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: указ Президента України від 24 вересня 2015 р. № 555. URL: [#](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015#)

3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України»: указ Президента України від 16 березня 2016 р. № 92. URL: [#](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016#)

4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: указ Президента України від 6 червня 2016 р. № 240. URL: [#](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/2016#n251)

5. Про Державну цільову оборонну програму розвитку озброєння та військової техніки до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 284-6.

6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 лютого 2020 року «Про основні показники державного оборонного замовлення на 2020 рік та 2021, 2022 роки»: указ Президента України від 27 лютого 2020 р. № 59. URL : [#](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/59/2020)

7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Державну програму розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року»: указ Президента України від 22 березня 2017 р. № 73. URL: [#](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/73/2017)

8. Про Державну цільову програму реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу на період до 2021 року: постанова Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 366-6.

Босак Едгар–Теодор
Ужгородський національний університет

КУЛЬТУРНО-ДИПЛОМАТИЧНІ ПРОГАЛИНИ У ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ЗВ'ЯЗКАХ ЗА ПРЕЗИДЕНТСТВА А. ДУДИ: РЕГРЕС ЧИ ТИМЧАСОВІ НЕПОРОЗУМІННЯ?

Анотація. Метою роботи є показати певні проблеми культурно-дипломатичної співпраці України та Польщі за президенства А. Дуди. Розглядаються основні мотиви проблематики історичної пам'яті та потенційні загрози поширення стереотипів. Також звертається увага на позитивні досягнення в культурній співпраці.

Ключові слова: Польща, Україна, культурна співпраця, історична пам'ять, Анджеј Дуда.

Abstract. The aim of the work is to show certain problems of cultural and diplomatic cooperation between Ukraine and Poland during the presidency of A. Duda. The main motives of the problem of historical memory and potential threats to the spread of stereotypes are considered. Attention is also drawn to the positive achievements in cultural cooperation.

Keywords: Poland, Ukraine, cultural cooperation, historical memory, Andrzej Duda.

Початком нового етапу польсько-українських відносин можна вважати 6 серпня 2015 р., коли президентом Польщі був обраний член партії «Право і справедливість» Анджеј Себастьян Дуда. Період цей, на думку більшості дослідників, не дуже сприяв польсько-українському зближенню.

Говорячи мовою статистики, пріоритети закордонних відряджень А. Дуди в його першу каденцію виглядали так: США – 11 відвідин, ФРН – 7, Угорщина та Словаччина – 5, Україна – тільки 4. Натомість його попередник, Броніслав Коморовський, за часи свого перебування на пості президента Польщі у 2010–2015 рр. відвідав Україну аж 11 разів.

Ключовою проблемою польсько-українського культурного віддалення стала політика пам'яті. З листопада 2015 р. під егідою Анджея Дуди розробляється Стратегія історичної політики Польщі. На думку польського президента, важко переоцінити значення історичної політики, оскільки вона сприяє захисту «доброго імені» Польщі на міжнародній арені, а також впливає на виховання патріотизму молодих поляків [4].

Наступний 2016 р. відзначився активним наступом у цій сфері. Зокрема, польський сейм прийняв резолюцію від 22 липня 2016 р., у якій події 1943 року (так звана «Волинська трагедія») названо «геноцидом». Згідно з постановою 11 липня було встановлено Національним днем пам'яті жертв геноциду,